

ERENE

Europejska Wspólnota Energii Odnawialnej

Studium wykonalności
Michaele Schreyer, Lutz Mez
współpraca David Jacobs
Na zlecenie Fundacji im. Heinricha Bölla

Streszczenie

Energia pochodząca z odnawialnych źródeł oprócz kwestii takich jak oszczędzanie oraz poprawa wydajności energetycznej odgrywa kluczową rolę w strategii długotrwałej europejskiej polityki energetycznej. Przyczynia się ona do zwalczania zmian klimatycznych. Jako samodzielne źródło energii redukuje zależność od importu energii przez UE i tym samym przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto zmniejsza zależność od wahających się i szybko rosnących cen ropy, gazu i uranu, zaś rozwój technologiczny w tej przyszłościowej branży przyczynia się do wzrostu konkurencyjności UE.

Na skutek uwarunkowań geologicznych, klimatycznych i hydrologicznych Europa dysponuje różnorodnością wszystkich form odnawialnych źródeł energii. Energia wodna, pozyskiwana z wiatru, słoneczno-termiczna, fotowoltaika, energia geotermiczna, energia, której źródłem są fale i pływy morskie oraz energia z biomasy mogą – nawet jeśli nie będzie to miało miejsca w każdym kraju czy regionie – zostać odkryte, rozwinięte i wykorzystane na kontynencie europejskim. Szacunki (np. wg DLR – Niemieckiego Centrum Podróży Powietrznych i Kosmicznych) pokazują, że Unia Europejska, Norwegia, Islandia i Szwajcaria, państwa kandydujące – Chorwacja i Turcja - oraz państwa Bałkanów Zachodnich dysponują łącznym potencjałem ekonomicznym wytwarzania zielonego prądu, który jest znacznie większy niż zapotrzebowanie na prąd, z jakim mamy do czynienia dziś oraz – zgodnie z prognozami - w przyszłości.

Jednakże dotychczas w Europie robi się użytek jedynie z niewielkiego odsetka tego potencjału wytwarzania zielonego prądu. W Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej (EWG) tylko Islandia i Norwegia pokrywają własne zapotrzebowanie na prąd w zupełności z regeneratywnych źródeł energii. Na Zachodzie, Południu i Wschodzie UE możliwości przestawienia się na wykorzystanie zielonego prądu wykorzystywane są zazwyczaj w niewielkim - zaś w niektórych regionach – praktycznie w żadnym stopniu. Znaczny potencjał sięgania do innych odnawialnych źródeł energii niż energii wodnej w większości krajów nie został jeszcze w ogóle odkryty. Na Zachodzie UE dotychczas Irlandia, Wielka Brytania oraz na przykład Francja nie wykorzystują znacznego potencjału płynącego z energii wietrznej. Na Północy państwa skandynawskie dysponują znacznie większymi niż te, z których dotychczas korzystały, możliwościami wykorzystania energii wodnej, płynącej z wiatru i biomasy.

Na Wschodzie tylko w Polsce nie wykorzystuje się potencjału wytwarzania zielonego prądu w ilości ponad 100 TWh. W centrum Europy Niemcy dysponują potencjałem wytwarzania prądu regeneratywnego, który jest sześciokrotnie wyższy niż obecnie produkowana ilość. Potencjał ekonomiczny UE wytwarzania prądu z energii wietrznej szacuje się jako prawie dwudziestokrotność tego, co było wytwarzane w 2005 roku, a państwa członkowskie względnie państwa kandydujące, które położone są w lub w pobliżu słonecznej strefy, mogłyby dzięki wytwarzanemu tam prądowi w elektrowniach solarnych pokryć prawie połowę zapotrzebowania na prąd w UE.

Europa znajduje się dopiero na początku drogi wykorzystania własnych odnawialnych źródeł energii.

UE postawiła sobie wspólny cel polegający na tym, żeby do roku 2020 osiągnąć 20% udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w łącznym jej zużyciu. Różne docelowe wartości narodowe w poszczególnych państwach członkowskich mają zostać osiągnięte za pomocą narodowych planów akcji. Zalety, jakie oferuje UE w zamian za wspólne działanie, nie są jednak wykorzystywane. Jeśli porównać obecną sytuację z początkowymi latami istnienia Wspólnoty Europejskiej, kiedy to w momencie założenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej dwa spośród trzech traktatów założycielskich dotyczyły celów z zakresu polityki energetycznej, można zauważyć, że obecnie brakuje w Europie podobnego zdecydowania, aby poprzez wspólne działanie przeforsować rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Przy tym także i w zakresie odnawialnych źródeł energii można by dzięki wspólnie podjętym przedsięwzięciom zrealizować wizję, która być może dla pojedynczych państw członkowskich byłaby utopią. Nowa Europejska Wspólnota na rzecz Odnawialnych Źródeł Energii – ERENE – ma oferować taką możliwość. Zadanie ERENE ma polegać na odkryciu i wykorzystaniu potencjału w zakresie pełnego przejścia na odnawialne źródła energii w sektorze energii elektrycznej nie tylko w wymiarze narodowym, lecz w formie wspólnej strategii.

ERENE ma stworzyć warunki ku temu, aby optymalnie wykorzystać klimatyczne, geologiczne i hydrologiczne bogactwo w UE, które odzwierciedla się w różnorodności oraz różnym położeniu geograficznym odnawialnych źródeł energii. Niektóre kraje w UE bądź też inne państwa europejskie uwzględnione w analizie wykazują znacznie większy potencjał wytwarzania zielonego prądu niż wskazuje na to ich rodzime zapotrzebowanie na prąd. Zaś dla co najmniej jednej trzeciej obecnych państw członkowskich UE byłoby trudnym lub wręcz niemożliwym przestawienie się na strategię, za pomocą której zielona energia elektryczna produkowana byłaby wyłącznie z wykorzystania istniejących w danym kraju odnawialnych źródeł. Oczywistym jest, że strategia, która łączy wykorzystanie rodzimych zasobów z ponadregionalną i transnarodową siecią tworząc europejski wewnętrzny rynek zielonego prądu, oferuje nowe szanse ekologicznej modernizacji sektora energii elektrycznej oraz otwiera perspektywę, która w pełni pokrywa zapotrzebowanie na prąd UE z odnawialnych źródeł.

Powstanie ERENE nie należy rozumieć jako alternatywy do zaproponowanej przez Komisję Europejską w styczniu 2008 roku dyrektywy wspierającej wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł, która stanowi duży postęp w zakresie polityki energetycznej UE. ERENE ma raczej oferować ambitnym państwom członkowskim już dziś możliwość wejścia na drogę szerszą niż ta, o której mowa jest w dyrektywie i która polega nie tylko na staraniach indywidualnych państw, lecz daje możliwość wspólnego działania. ERENE stanowiłaby tym samym awangardę, jeśli chodzi o odejście od kopalnych i jądrowych nośników energii i przejście na wytwarzanie prądu z odnawialnych źródeł energii. ERENE wzmocniłaby integrację europejską i podkreśliłaby jej mocne strony w zakresie rozwiązywania przyszłych zadań.

Jako wspólnota założona na mocy wspólnego traktatu lub jako wspólnota wzmoczonej współpracy państw członkowskich ERENE może zostać założona pod egidą Unii Europejskiej. Założenie tej wspólnoty w sensie wzmoczonej współpracy podkreślałoby fakt, że chodzi tu o nowy, duży projekt integracji UE, nawet jeśli – podobnie jak to jest w przypadku unii walutowej – nie od razu będą należały do niego wszystkie państwa. Zaś akt założycielski na mocy nowego, odrębnego traktatu – analogicznie do EWWiS oraz EUROATOMu – symbolicznie podkreśliłby historię rozwoju od epoki kopalnej i atomowej po wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. To pokazałoby zaś, że państwa europejskie po ponad 50 latach od założenia wspólnoty znowu koncentrują wysiłki na osiągnięciu wspólnego celu, którego dotychczas nie osiągnęły, a mianowicie – zaopatrzenie w bezpieczną i przyjazną dla środowiska energię.

Aby spełnić to zadanie ERENE powinna zostać wyposażona w następujące kompetencje:

- Rozwój badań, rozpowszechnianie wiedzy w tym zakresie oraz wspieranie rozwoju innowacji poprzez tworzenie urzędów demonstracyjnych. Dlatego też ERENE powinna mieć możliwość przeprowadzania wspólnych programów badawczych; tworzenia i prowadzenia wspólnych instytutów badawczych; tworzenia urzędów demonstracyjnych do produkcji i dystrybucji energii pochodzącej odnawialnych źródeł oraz wspierania programów kształceniowych np. poprzez dotowanie stanowisk badawczych lub programów wymiany.
- Przyczynienie się do powstania europejskiej sieci energii elektrycznej poprzez bezpośredni udział w budowie i zarządzaniu ponadgranicznymi punktami łącznikowymi i połączeniami sieci do wspólnych urzędów demonstracyjnych. Jej zadaniem powinno być także wspieranie rozwoju inteligentnej sieci przyjmowania i integracji systemu energii pochodzącej odnawialnych źródeł.
- Zakładanie wspólnych przedsiębiorstw.
- Ułatwienie i wspieranie inwestycji w urządzenia do wytwarzania prądu z odnawialnych źródeł energii poprzez jednolity system wspierania handlu prądem pochodzącym z odnawialnych źródeł energii. W tym celu zaproponowany zostanie system wspierania w oparciu o cenę i specyfikę technologiczną dla importu prądu regeneratywnego w państwach należących do ERENE, który istniał będzie obok systemów narodowych.

- Wspieranie współpracy z innymi państwami w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Wydatki ERENE będą finansowane przez uczestniczące w tym projekcie państwa członkowskie. Finansowanie powinno płynąć z przychodów z europejskiego systemu handlu emisjami. W celu sfinansowania największej części zadań zaproponowana zostanie zasada „geograficznego wpływu zwrotnego”, zgodnie z którym podział wartości udzielonych zleceń, inwestycji i umów o dostawach prądu ma odpowiadać składkom finansowania poprzez poszczególne państwa członkowskie.

Jakie kroki powinny zostać przedsięwzięte, aby powstanie Europejskiej Wspólnoty na rzecz Odnawialnych Źródeł Energii jako nowego, dużego projektu integracji europejskiej stało się możliwe?

- Rok 2008 powinien zostać wykorzystany na konsultacje na temat propozycji założenia ERENE. Konferencja klimatyczna ONZ, która odbędzie się w grudniu 2008 roku w Polsce, także stanowi ważną datę w tej kwestii.
- W pierwszej połowie 2009 roku wybory do Parlamentu Europejskiego dają możliwość umieszczenia propozycji utworzenia ERENE na agendzie europejskiej.
- Po wejściu w życie traktatu lizbońskiego dzięki nowemu instrumentowi inicjatywy obywatelskiej propozycja ta może zostać umieszczona na agendzie Komisji Europejskiej, a druga połowa roku 2009 może zostać wykorzystana do dalszej konkretyzacji propozycji na płaszczyźnie zarówno narodowej jak i europejskiej oraz przede wszystkim z uwagi na konferencję klimatyczną ONZ, która odbędzie się pod koniec 2009 roku w Kopenhadze.
- Na początku roku 2010 podczas hiszpańskiego przewodnictwa w Radzie mogłoby zostać udzielony mandat przygotowujący założenie ERENE – czy to w formie wypracowania odrębnego traktatu, czy też jako projekt wzmożonej współpracy w UE.
- Następnie w 2010 roku i tym samym w 60-tą rocznicę Planu Schumana, na mocy którego założono pierwszą Wspólnotę Europejską – EWWiS – mogłaby zostać podjęta decyzja o założeniu Europejskiej Wspólnoty na rzecz Odnawialnych Źródeł Energii – ERENE.

Po utworzeniu wspólnego rynku oraz wprowadzeniu wspólnej waluty ERENE mogłaby się stać nowym, dużym projektem dla Europy, który podkreśli wagę wspólnych przedsięwzięć w Europie, dających jej zdolność do działania w przyszłości.

